

VID statistikas datu loma pašvaldību lēmumu pieņemšanā

Laima Ābele

16.12.2022.

Uz datiem balstīti lēmumi - mūsdienu privilēģija

- Datu analīzes un datu zinātnes uzplaukums
- Pieejami daudz dažādi dati, kas iepriekš nebija iespējams ievākt un uzkrāt
- Jo detalizētāja esošās situācijas «datu fotogrāfija», jo mērķētāki lēmumi, kas dod vislabāko ietekmi uz mērķgrupām (iedzīvotāji, vides sakārtošana, biznesa attīstība, sociālais atbalsts utt.)
- Jo precīzāki lēmumi, jo mazāk nelietderīgi izšķiesta nauda. Business to saprot, jo nevar atļauties kļūdīties. Uz spēles ir investoru nauda
- Taču tas ir vēl svarīgāk publiskajā sektorā, jo ar nepareiziem lēmumiem mēs nelietderīgi izmantojam nodokļu maksātāju, t.i. mūsu visu naudu
- Mēs nevaram atļauties meklēt melnu kaķi tumšā istabā. Dati – kā lampiņas. Jo vairāk lampiņu, jo gaišāks.

Statistikas avoti pašvaldībām

- Pašu ģenerēti dati (piemēram, par sniegto sociālo palīdzību, par rindām uz bērnudārziem, par aprēķināto un iekasēto NĪN utml.)
- Ārējo avotu dati (Statistikas pārvalde, ledzīvotāju reģistrs, CSDD, VID, Valsts Zemes dienests, Iursoft datu bāze utml.)

Pašvaldību funkcijas, kurās vissvarīgāk zināt «reālo bildi» un tendences

- Sociālā palīdzība
- Izglītības pieejamība
- Veselības aprūpes pieejamība
- Teritoriālā plānošana

Esošo palīdzības/ pakalpojumu saņēmēju datu analīze maz pasaka par visu iedzīvotāju kopumu un neļauj novērtēt šo pakalpojumu nepieciešamību nākotnē, t.sk. nabadzības riskus

Nodokļu ieņēmumi – galvenais pašvaldību darbības finansēšanas avots:

- Pašvaldību administrētais nodoklis – nekurtamā īpašuma nodoklis (NĪN)
- VID administrētie nodokļi:
 - Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)
 - Azartspēļu nodoklis
 - Dabas resursu nodoklis

**Kas ir nodokļu
maksātājs
un
kādas pazīmes to
raksturo?**

Pašvaldību nepieciešamība

- Maksimāli detalizēta informācija
- Tendenču identificēšana ir svarīgāka nekā «pliki» dati uz konkrētu datumu
- Vēsturisko datu pieejamība un salīdzināmība

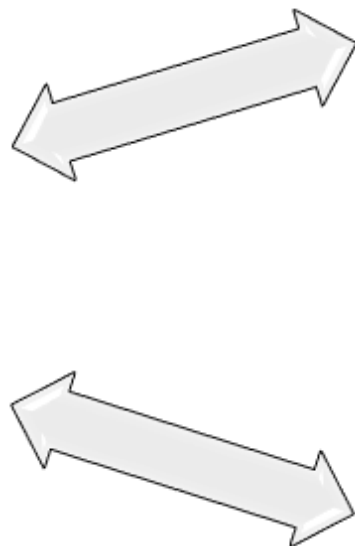
VID statistikas datu tabulas

- Nav izveidots daudzās un dažādās publisko institūciju uzturētajās datu bāzēs iekļauto datu savietotājs
- Dati par VID administrēto nodokļu maksātājiem šobrīd pašvaldībām pieejami tikai no VID statistikas pārskatiem
- Kopā 38 tabulas
- Nevienā tabulā dati nedublējas

Viens datu kopums, dažādi griezumi

Tabulas nr. 1,
1a, 2, 2a, 3a,
3b, 4, 4a, 4b,
4c, 5, 6, 7, 8,
9, 10, 11, 12,
13, 14, 15, 16,
17, 18, 18a,
19, 20, 21, 22,
23, 24, A1,
A2, A3, A4,
B1, L1, L2

Tabulas nr. 2,
2a, 3a, 3b, 4, 4a,
4b, 4c, 5, 6, 7, 8,
9, 11, 12, 15, 16,
18, 18a, 22, 23,
24

Tabulas nr. 10,
13, 14, 15, 16,
17, 18, 18a, 19
20, 21, A1, A2,
A3, A4, L1, L2

Iedzīvotājs

- deklarētā dzīvesvieta
- vecums
- ienākumu izmaksātājs/ reģistrētā pašvaldība
- ir /nav saimnieciskās darbības veicējs
- ienākumu veids
- kopējais ienākumu apmērs/ pa veidiem
- ar IIN apliekamais ienākumu apmērs (ietur izmaksas vietā/ neietur izmaksas vietā)
- ar IIN neapliekamo ienākumu apmērs
- piešķirtie nodokļu atvieglojumi
- ieturētais nodoklis
- attaisnotie izdevumi
- IIN atmaksa
- IIN parāds
- IIN pārmaksa

Darba devējs

- darbības vieta, struktūrvienības
- nozare (NACE)
- darba ņēmēji
- ieņēmumi
- nodokļi (aprēķinātie, ieturētie)
- nodokļu maksāšanas režīms
- ilgtermiņa aktīvi
- IIN parāds
- IIN pārmaxsa

Pašvaldība

- reģistrētie iedzīvotāji – nodokļu maksātāji
- saimnieciskās darbības veicēji, kas reģistrēti pašvaldībā
- reģistrētie darba devēji
- reģistrētās struktūrvienības
- pašvaldības teritorijā aprēķinātie ieturētie nodokļi pa nodokļu veidiem
- attaisnotie izdevumi
- IIN atmaksas

Būtiskākās problēmas

- Atskaišu nepieejamība/ daļēja pieejamība
- Datu labošana atskaitēs pēc to sagatavošanas termiņa
- Dažādi datu avoti (darba devēju ziņojumi, Gada ienākumu deklarācijas u.c.) – dažādi dati
- Datu neatsekojamība starp dažādām atskaišu tabulām
- Agregētu datu (pa vecuma, ienākumu utml. grupām) apstrādes un salīdzināšanas problēmas
- Vēsturisku datu nesalīdzināmība
- Neērta lietošana bez papildus datu apstrādes un vizualizācijas risinājuma ieviešanas

Secinājumi

- Pašvaldībām VID statistikas dati ir nozīmīgs informācijas avots
- Dati tabulās nedublējas
- Neregulāra statistikas pārskatu sniegšana rada risku neievērot būtiskas tendences
- Plašākas VID statistikas datu izmantošanas bremzējošais faktors pašvaldībās – datu agregācijas līmenis (piemēram, vecuma grupas, ienākumu apjoma grupas) un sadrumstalotība pa atsevišķiem pārskatiem
- Dziļāka un plašāka datu analīze būtu iespējama, ja tiktu saņemti anonimizēti izejas dati, nevis gatavas tabulas

